

Jak přelstít plagiátora

Už pět let používají vysoké školy antiplagiátorský software. Blíží se doba, kdy porovnají texty i s cizojazyčnými

BARBORA ŘÍHOVÁ

Váš soubor ‚Barbora Rihova, bakalarska prace.doc‘ byl přijat ke zpracování 13. 6. 2013 10.33. Zpracování může trvat několik málo dnů.“ Tak zněl první e-mail. Další přišel druhý den: „K vloženému souboru nebyl v databázi nalezen žádný podobný dokument.“

Práci můžete „odladit“

Potencionálním opisovačům ztížila před pěti lety život Masarykova univerzita v Brně. V červnu 2008 spustila antiplagiátorský software Theses.cz, který umožňuje kontrolovat závěrečné práce. Tehdy se zapojilo 19 vysokých škol. Nyní už jich je dvakrát tolik, 40. Z 26 veřejných vysokých škol software používá 18. Zbytek jsou soukromé, jedna státní a tři vyšší odborné školy.

Princip je jednoduchý: software srovná, nakolik je určitý dokument podobný s ostatními, které jsou v systému uloženy, a to napříč všemi zapojenými školami. Výsledkem je procento podobnosti. Pokud je procento vysoké, musí přijít na řadu člověk – třeba vedoucí závěrečné práce, který se podívá, proč a s čím se práce shoduje a zda student třeba jen necituje zákony.

Do června 2008 podobná kontrola na školách neexistovala. Ani v Brně původně nezamýšleli, že by se do boje s plagiátory pustili celorepublikově. „Od roku 2004 se u nás na univerzitě řešilo ukládání

elektronických závěrečných prací, seminárních prací a vyvěšování studijních materiálů. Zároveň se objevila obava z plagiátorství,“ vzpomíná na genezi vzniku antiplagiátorského systému Jitka Brandejsová z vývojového týmu brněnské Masa-

Vývojáři software nastavili tak, že nepracuje jen s absolutní shodou, takže i když trochu pozměníte slovosled, stejně vás „práskne“

”

rykovy univerzity. Tehdy vznikla myšlenka vytvořit mechanismus, který by kontroloval, co koluje po sítích brněnských fakult a zda někdo od někoho neopisuje. „Chvíli to trvalo, než se přišlo na ten správný algoritmus, podle něhož se hledají shodné dokumenty. Pak se to podařilo, ale zároveň i medializovalo, takže nás začaly bombardovat školy, že to také chtějí. My jsme ale neměli v plánu provozovat meziuniverzitní systém,“ vzpomíná Jitka Brandejsová.

Škola prosbám chvíli odolávala, nakonec ale kývla. Což pro ni ne-

znamenovalo pouze to, že začala za poplatek poskytovat služby na odhalování plagiátů, ale zejména podporu – vysvětluje, jak se softwarem správně pracovat, a řeší se školou konkrétní problémy. I proto nepomýšlí na to, že by svoji technologii nebo algoritmus prodala za hranicemi, kde by podobnou podporu nemohla zajistit.

Jen u závěrečných prací ale univerzita nezůstala. V roce 2009 zpřístupnila další úložiště, tentokrát pod názvem Odevzdej.cz, kam mohou školy ukládat seminární práce a kde je následně prověřují.

V tu dobu se brněnští informatici rozhodli, že antiplagiátorský systém nabídnou i veřejnosti. Přes Odevzdej.cz tak může nyní kdokoli prověřit jakoukoli práci (právě to udělala i autorka tohoto článku se svojí bakalářskou prací). A dokonce tu má každý na výběr – buď dá práci zkontrolovat, přijde mu e-mailem výsledek a za pět dní se jeho zálohovaná práce smaže, anebo ji tam může nechat uloženou na pořád. Tím zajistí, že kdyby od něj někdo chtěl někdy opisovat, může být odhalen.

Se zavedením Odevzdej.cz tak začalo platit, že si žádný student už nemůže být jistý, zda jeho práce projde kontrolou. I když by jeho škola nebyla do projektu zapojena, každý učitel má totiž možnost Odevzdej.cz použít.

„Možná jsou studenti nyní pozornější a vnímavější k tomu, co je to plagiátorství, možná se i trochu více obávají, zda se jej třeba

i bezděky a z nepozornosti v některém segmentu textu nedopustili, a určitě si dávají lepší pozor, aby dobře citovali,“ říká prorektor pro studium Miroslav Papáček z Jihočeské univerzity.

Na druhou stranu se začíná šířit praxe, že student si předem práci zkontroluje na Odevzdej.cz. Tam dostane stejný výsledek jako později v Theses.cz, takže si podle výsledku v Odevzdej.cz může práci potřebným způsobem „vyladit“ nebo – možná – „odladit“. A Miroslav Papáček upozorňuje ještě na další výhodu, kterou s sebou používání antiplagiátorského systému přineslo: „Principiálně existuje ještě jedna možnost: student A studuje na vysoké škole A a obhájí graduální práci A; poté student A přestoupí na školu B a tam předloží svou původní práci A rovněž k obhajobě. Tedy pokusí se graduovat dvakrát s toutéž vlastní prací v mírně odlišných oborech.“

Další rozšíření systému přišlo v roce 2011, kdy Masarykova univerzita spustila Repozitář.cz, kam se ukládají publikace akademiků.

Neopisujte ani od Slováků

Bakalářskou práci autorky tohoto textu tedy software srovnal se všemi uloženými závěrečnými pracemi (nyní jich je tam přes 370 tisíc), se všemi seminárními pracemi (3,5 milionu), s publikacemi akademiků (přes 1000) a navrhl ještě s dokumenty vybranými a staženými z internetu. To znamená, že celkem práci porovnal s osmi miliony

dokumentů. A toto číslo skokově narůstá. (Ještě před dvěma lety činil celkový počet dokumentů jen tři miliony.)

Navíc se rozšiřuje nejen počet dokumentů, ale i akční rádius. V současné době se už třeba nevyplatí opsat nic ani od studenta, který svou závěrečnou práci odevzdal a obhájil na Slovensku. Dvě tamní školy totiž software také používají. Slovenština má podobný slovosled, takže shoda se odhalí. Navíc vývojáři z Masarykovy univerzity systémem nastavili tak, že nepracuje jen s absolutní shodou, takže i když trochu pozměníte slovosled, stejně vás software „práskne“.

Masarykova univerzita také čas od času řeší různé figle. „Někdy jsou studenti pěkní vykuci, zejména pak informatiči. Na Slovensku

jsme narazili na případ, kdy místo mezer dávali písmenko, které ale vyběhlo, takže se to tvářilo na první pohled jako mezera, ale systém to měl číst jako jedno dlouhé slovo,“ popisuje Jitka Brandejsová.

Nicméně studenti mají smůlu, software tento podvod rozpozná. Algoritmy totiž kontrolují i délku slov a upozorní, když je nestandardní. „Je to závod technologie s lidmi, kteří se ji snaží obelstít,“ shrnuje Jitka Brandejsová.

A co v budoucnu, lze software ještě vylepšit? „Jde, a to například o kontrolu s pracemi, které jsou v jiném jazyce. To sice ještě neumíme, překladače zatím nejsou na takové úrovni, jak potřebujeme, ale do budoucna bych si troufla tvrdit, že to půjde,“ předpovídá vývojářka.

Pokračování na straně 19

Jak přelstít plagiátora

Dokončení ze strany 17

Školy se musí snažit odhalit plagiátora ještě předtím, než získá titul, protože zpětně jej odebrat nelze.

Pravidla, jak postupovat v případě odhalení plagiátu, si každá škola nastavuje sama. Odhalení studenti většinou končí u disciplinární komise, která může rozhodnout i o podmínečném vyloučení s tím, že musí napsat novou práci. Nejprísnějším postihem je pak vyloučení. „Podle vnitřního předpisu univerzity jsou řešeny všechny případy, kdy je nalezena shoda větší než 20 %. Ve většině případů se ale ukáže, že jde o špatně citované zdroje, shodu s jinou vlastní prací a podobně,“ uvedl mluvčí České zemědělské univerzity Josef Beránek.

Například na Univerzitě Palackého v Olomouci řešili v roce 2009 nápadné shody u tří bakalářských prací. U dvou zjistili, že studenti pouze

Jak se zaplňují

■ Masarykova univerzita spravuje tři úložiště: **Theses.cz** (závěrečné práce), **Odevzdej.cz** (seminární práce a služba pro veřejnost) a **Repozitář.cz** (odborné články a publikace akademiků). Čísla jsou platná k 3. červnu 2013.

■ Celkový počet souborů v databázi porovnávaných dokumentů: **8 320 336**

■ Celkový počet závěrečných prací v Theses.cz: **370 883**

■ Celkový počet publikací v Repozitář.cz: **1354**

■ Vyhodnocení podobností bylo na Odevzdej.cz zasláno na **120 100** různých e-mailových adres.

citovali právní předpisy, třetí bakalářka byla opsaná. Software ukázal, že se v 63 procentech shoduje s bakalářskou prací z Masarykovy univerzity.

System ale nevyužívají jen vysoké školy, zapojily se už i dvě střední – Gymnázium Brno-Řečkovice a Gymnázium Břeclav. „V rámci profilové části maturit mohou studenti psát maturitní práci, která se podobá bakalářské práci. A aby nebyla maturita někomu udělena neoprávněně, všechny práce už tři roky kontrolujeme pomocí Odevzdej.cz,“ uvedl ředitel brněnského gymnázia Peter Krupka.

Brněnský software není využitelný jen ve školství. Univerzitu už požádala o pomoc například policie. Chtěli srovnat knížku s obsahem textů s rasistickými názory na internetu. Na Slovensku zase software slouží ministerstvu práce, které kontroluje originalnost projektů.